

NHU CẦU ĐÀO TẠO VỀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU VÀ SỨC KHỎE Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y KHOA TẠI VIỆT NAM

Trần Như Thảo¹, Lê Huỳnh Thị Cẩm Hồng¹, Lô Thị Ngọc Nữ¹, Lê Thị Diễm Trinh¹,
Đỗ Thị Hoài Thương¹, Nguyễn Quang Bảo¹, Phùng Trí Dũng² và Trần Ngọc Đăng^{1,✉}

¹Đại học Y Dược Thành phố Hồ Chí Minh

²Đại học Griffith, Úc

Thực hiện nghiên cứu bàn giấy (Desk Study) và nghiên cứu định tính cho thấy sinh viên y đa khoa và y học dự phòng đang được đào tạo 1 - 2 tiết về biến đổi khí hậu và sức khỏe. Việc đào tạo về biến đổi khí hậu là rất cần thiết, giúp bác sĩ đa khoa điều trị và tư vấn bệnh nhân, giúp bác sĩ y học dự phòng dự đoán xu hướng bệnh, lập kế hoạch truyền thông, ứng phó khẩn cấp với biến đổi khí hậu. Sinh viên mong muốn được lồng ghép về biến đổi khí hậu vào đào tạo trong năm 2 - 3 cho y đa khoa và năm 4 - 5 cho y học dự phòng. Với thời lượng 4 - 5 tiết và khuyến khích áp dụng các phương pháp thuyết trình, báo cáo, thảo luận. Nên đào tạo những nội dung có tính ứng dụng như các vấn đề sức khỏe do biến đổi khí hậu, cách xử lý, lập kế hoạch truyền thông, ứng phó với biến đổi khí hậu. Cần có nhiều nghiên cứu hơn nhằm đánh giá hiệu quả đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa, đề xuất chương trình đào tạo thích hợp cho sinh viên y khoa và giảng viên.

Từ khóa: Biến đổi khí hậu, Giảng dạy, Nghiên cứu tại bàn, Nghiên cứu định tính, Việt Nam, Sinh viên y khoa.

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Biến đổi khí hậu là sự thay đổi về nhiệt độ, độ ẩm, lượng mưa theo tháng, theo mùa hoặc theo năm. Biến đổi khí hậu làm tăng các bệnh do thời tiết cực đoan, bệnh truyền nhiễm do vector, bệnh đường tiêu hóa, sự tái sinh của các loài vi khuẩn cổ đại.^{1,2} Những người mắc các bệnh mãn tính dễ bị tổn thương hơn trong các đợt nắng nóng nên nhu cầu chăm sóc y tế cũng tăng lên.² Tại Việt Nam, các nghiên cứu về biến đổi khí hậu chủ yếu là đánh giá tác động và đánh giá kiến thức. *Tính đến thời điểm hiện tại, chưa có nghiên cứu đánh giá tổng quan chương trình đào tạo về biến đổi khí hậu, tìm hiểu hiệu quả đào tạo cũng như nhu cầu đào tạo về biến đổi khí hậu và sức khỏe của sinh viên y khoa toàn quốc.*

Tác giả liên hệ: Trần Ngọc Đăng
Đại học Y Dược Thành phố Hồ Chí Minh

Email: ngocdangytcc@gmail.com

Ngày nhận: 19/05/2021

Ngày được chấp nhận: 18/06/2021

Nhân viên y tế là người trực tiếp chăm sóc, điều trị các vấn đề sức khỏe, dự phòng các tác động sức khỏe, tuyên truyền giúp người dân tăng cường khả năng ứng phó, giảm nhẹ và thích nghi với biến đổi khí hậu. Do đó việc đào tạo các kiến thức chuyên môn và kỹ năng xử lý các vấn đề sức khỏe do biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa – những nhân viên y tế tương lai là rất cần thiết.³⁻⁶ Hiện nay, nhiều nước phát triển đã đào tạo biến đổi khí hậu và sức khỏe cho sinh viên y khoa. Việt Nam đang xây dựng tài liệu đào tạo ngắn hạn cho cán bộ y tế từ trung ương đến địa phương nhưng chưa có hướng dẫn cụ thể trong đào tạo về biến đổi khí hậu và sức khỏe cho sinh viên y khoa.⁷

Nghiên cứu được thực hiện với mục tiêu khảo sát thăm dò về việc đào tạo biến đổi khí hậu và nhu cầu được đào tạo về biến đổi khí hậu của sinh viên y khoa và y học dự phòng tại các trường đại học y khoa tại Việt Nam. Nghiên cứu sẽ đánh giá tổng quan và hiệu quả của

chương trình đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa. Tổng hợp ý kiến cho việc đào tạo về biến đổi khí hậu và sức khỏe phù hợp với nhu cầu của sinh viên, khả năng đáp ứng của giảng viên và sự ủng hộ của chính sách. Nghiên cứu sẽ là tài liệu tham khảo hữu ích cho các nghiên cứu sau này trong lĩnh vực giáo dục về biến đổi khí hậu. Kết quả nghiên cứu cũng là bằng chứng khoa học để các trường đại học y khoa có kế hoạch giáo dục, đào tạo về biến đổi khí hậu và sức khỏe thích hợp.

II. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

1. Đối tượng

Nghiên cứu tại bàn (desk study) được thực hiện dựa trên những số liệu thứ cấp thu thập được bao gồm: Kế hoạch đào tạo, chương trình giảng dạy và mục tiêu giảng dạy từng môn học của bộ môn sức khỏe môi trường cho sinh viên y đa khoa và y học dự phòng từ năm 1 đến năm 6 trong năm học 2018 – 2019 của 11 trường đại học y khoa tại Việt Nam. Các trường đại học y khoa được lựa chọn đảm bảo đại diện cho các vùng sinh thái của Việt Nam, danh sách cụ thể của 11 trường bao gồm: Đại học Y Dược Hải Phòng, Khoa Y Dược – Đại học Tây Nguyên, Đại học Y Dược Huế, Đại học Y Dược Thành phố Hồ Chí Minh, Đại học Y Dược Cần Thơ, Trường Đại học Y Khoa Phạm Ngọc Thạch, Khoa Y – Đại học Quốc gia Hồ Chí Minh, Khoa Y – Trường Đại học Tân Tạo, Khoa Y – Trường Đại học Nguyễn Tất Thành; Khoa Y Dược – Trường Đại học Trà Vinh, Khoa Y – Trường Đại học Võ Trường Toản.

Nghiên cứu định tính được thực hiện tại Đại học Y Hà Nội, Đại học Y Dược Hải Phòng, Đại học Y Dược Huế, Khoa Y Dược – Đại học Tây Nguyên, Đại học Y Dược Thành phố Hồ Chí Minh và Đại học Y Dược Cần Thơ. Đối tượng đích là 14 sinh viên y đa khoa và 22 sinh viên y học dự phòng, trong đó có 20 sinh viên năm

5 và 16 sinh viên năm 6. Có 18 sinh viên được mời tham gia phỏng vấn sâu và 18 sinh viên được mời tham gia thảo luận nhóm, mỗi nhóm gồm sinh viên y đa khoa và y học dự phòng. Đối tượng liên quan gồm 08 giảng viên có giảng dạy về sức khỏe môi trường ở các Trường Đại học Y khoa được chọn và 01 cán bộ làm chính sách về biến đổi khí hậu.

2. Phương pháp

Nghiên cứu tại bàn (Desk Study) kết hợp với nghiên cứu định tính.

Chương trình đào tạo về biến đổi khí hậu được tổng hợp vào bảng kiểm bởi 02 điều tra viên độc lập, sau đó thống nhất kết quả vào bảng kiểm cuối cùng. Nghiên cứu thử đã được thực hiện để chỉnh sửa bảng kiểm mạch lạc và phù hợp hơn với điều kiện đào tạo về biến đổi khí hậu tại Việt Nam. Dữ liệu được phân tích bằng phần mềm STATA với những thống kê mô tả tổng quan nội dung lý thuyết và kỹ năng được đào tạo về biến đổi khí hậu.

Phỏng vấn thử được thực hiện trên 01 sinh viên và 01 giảng viên dạy về sức khỏe môi trường tại Đại học Y Dược thành phố Hồ Chí Minh để chỉnh sửa hướng dẫn phỏng vấn cho mạch lạc và phù hợp với mục tiêu nghiên cứu. Dữ liệu từ các cuộc phỏng vấn sâu và thảo luận nhóm được nghiên cứu viên chính trực tiếp nghe lại và giải băng theo đúng nguyên văn của đối tượng tham gia nghiên cứu. Tô màu các biến trong tập tin văn bản theo từng mục tiêu nghiên cứu sau đó phân tích và ghi nhận những quan điểm tương đồng cũng như trái chiều. Kết quả nghiên cứu được tổng hợp, trình bày, báo cáo bằng phần mềm Microsoft Word 2016, Microsoft Excel 2016 và phần mềm Nvivo 10.

3. Đạo đức nghiên cứu

Đề cương nghiên cứu đã được chấp thuận về mặt y đức trong nghiên cứu từ Hội đồng Đạo đức trong nghiên cứu y sinh học số 105/ĐHYD-HĐĐĐ kí ngày 20/03/2019.

III. KẾT QUẢ

1. Tổng quan chương trình đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa

Hiện nay, các trường đại học y khoa tại Việt Nam chưa có môn học riêng về biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, 30% sinh viên y đa khoa và 80% sinh viên y học dự phòng có bài giảng về biến đổi khí hậu và sức khỏe. Bên cạnh đó có đến 60% sinh viên y đa khoa và 100% sinh viên y học dự phòng được lồng ghép các kiến thức và kỹ năng xử lý các vấn đề sức khỏe do biến đổi khí hậu trong chương trình đào tạo. Trung bình sinh viên y đa khoa được dạy 1 tiết về biến đổi khí hậu và sinh viên y học dự phòng được dạy 2 tiết về biến đổi khí hậu. Cả hai nhóm sinh viên đều được dạy hầu hết các lý thuyết về biến đổi khí hậu và sức khỏe, tuy nhiên việc thực hành kỹ năng xử lý các vấn đề sức khỏe ở sinh viên y đa khoa vẫn còn bị hạn chế so với sinh viên y học dự phòng.

2. Tác động sức khỏe của biến đổi khí hậu

Hiện nay, biến đổi khí hậu là một vấn đề toàn cầu, những vấn đề sức khỏe như say nắng, sốt nhiệt, các bệnh truyền nhiễm và các vấn đề về da như sạm da, đen da, ung thư da được nhiều đối tượng nghĩ đến khi được hỏi về tác động sức khỏe của biến đổi khí hậu. Bên cạnh đó các bệnh lý hô hấp thông thường như cảm cúm, cảm lạnh, viêm họng, viêm mũi, hen phế quản cũng được nghĩ đến.

*“Khi mà nhiệt độ quá cao thì những người mà người ta không có chịu được nóng người ta đi ngoài đường người ta dễ bị **say nắng** hoặc là **sốt nhiệt** ... Trong những lúc ngập lụt nhiều quá ... cũng gây ra những cái **bệnh về truyền nhiễm**.”*

(Phòng vấn sâu, sinh viên nam, y học dự phòng năm 6)

“Khí hậu ban ngày thì nóng lắm, ban đêm thì lạnh quá ảnh hưởng đến nhiều ... một số bệnh

*lý như là **hen phế quản, viêm mũi, viêm họng** quá trời.*

(Thảo luận nhóm y đa khoa năm 5)

Theo nghiên cứu, sinh viên y khoa chỉ được học những kiến thức chung chung về biến đổi khí hậu, tuy nhiên những kiến thức đó chưa thể ứng dụng những kiến thức để nghiên cứu, truyền thông – giáo dục sức khỏe cho người thân, bạn bè và cộng đồng.

*“Mình cũng **chưa sẵn sàng** tại vì kiến thức học trên giảng đường, những chương trình học chưa đề cập sâu đến giải quyết vấn đề biến đổi khí hậu mà chỉ được học những kiến thức chung chung về môi trường.”*

(Phòng vấn sâu, sinh viên nam, y học dự phòng năm 6)

3. Sự cần thiết và hiệu quả của việc đào tạo về biến đổi khí hậu

Việc đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa giúp sinh viên y đa khoa có phác đồ điều trị và tư vấn điều trị hiệu quả nhất cho bệnh nhân. Bác sĩ y học dự phòng có thể dự báo xu hướng bệnh, dịch liên quan đến biến đổi khí hậu, tư vấn, truyền thông – giáo dục sức khỏe về các tác động của biến đổi khí hậu, cung cấp các biện pháp dự phòng, biện pháp xử lý cấp cứu cơ bản cho người dân. Do đó việc đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y học dự phòng là rất cần thiết. Đồng thời, các đối tượng đánh giá cần thiết cho sinh viên y đa khoa.

*“Mình nghĩ việc đào tạo biến đổi khí hậu cho sinh viên y là **rất cần thiết**, bởi vì đây không những là 1 vấn đề mà có ảnh hưởng đến mang tầm quốc gia mà còn... mà còn nó có ảnh hưởng đến mang tầm quốc tế, khu vực ...”*

(Phòng vấn sâu, sinh viên nữ, y đa khoa năm 5)

*“...Thật ra môn này [biến đổi khí hậu] không phải là mình có nên làm hay không mà là sớm hay muộn thì cũng **phải cần** làm thôi, bởi vì*

theo em đây là vấn đề mà nó không bao giờ dừng lại mà nó *chỉ càng ngày càng nặng nề hơn, càng ngày nó càng tăng lên thôi mà khi mà nó như vậy thì rõ ràng là nó phải đưa vào rồi.*

(Thảo luận nhóm, sinh viên y đa khoa năm 5)

*“... Thực ra cái biến đổi khí hậu này là các bạn có thể hiểu sâu xa nó là hệ quả của một loạt những vấn đề trước mà các bạn có thể nghiên cứu, cho nên [đào tạo về biến đổi khí hậu] đối với những bạn làm trong chuyên ngành y học dự phòng, y tế công cộng là **cần thiết, rất cần thiết.**”*

(Phòng vấn sâu, giảng viên nam)

*“... Y đa khoa thì nó [biến đổi khí hậu] sẽ ảnh hưởng đến vấn đề **bệnh tật**, vấn đề về sức khỏe của con người thì chắc chắn y đa khoa phải biết cái đó ... Bác sĩ y học dự phòng phải nắm để **tư vấn** cho người dân ở trong cộng đồng họ biết được những cái thay đổi như vậy thì đầu tiên là họ sẽ có biện pháp **dự phòng** ... chủ động hơn ...”*

(Phòng vấn sâu, giảng viên nữ)

4. Nhu cầu được đào tạo về biến đổi khí hậu

Hầu hết sinh viên y khoa và giảng viên đều có mong muốn được đào tạo về biến đổi khí hậu tác động đến sức khỏe. Bởi vì biến đổi khí hậu ngày càng trở thành chủ đề quen thuộc, gần gũi với người dân và tác động sức khỏe của nó ngày càng nghiêm trọng. Giảng viên cũng có nhu cầu có những buổi hội thảo, tập huấn về biến đổi khí hậu để có dịp trao đổi, thảo luận, học hỏi nhiều hơn về biến đổi khí hậu. Các ý kiến cho rằng giảng viên sức khỏe môi trường và các giảng viên về lâm sàng cần có kiến thức chuẩn và cập nhật để giảng dạy cho sinh viên.

*“Muốn sinh viên học [biến đổi khí hậu] được thì đầu tiên **người thầy phải biết** đến vấn đề đó ... cần có những cái hội thảo.”*

(Phòng vấn sâu, giảng viên nữ)

*“Hiện nay đối tượng [giảng viên] thì theo mình vẫn là **bộ môn sức khỏe môi trường** là chính, ngoài ra phải lồng ghép thêm một số **thầy cô trong lâm sàng** về cái phần bệnh để giảng thì nó thuyết phục hơn phần của mình, nhất là những người làm lâm sàng.”*

(Phòng vấn sâu, giảng viên nữ)

Sinh viên y khoa trong nghiên cứu mong muốn được lồng ghép biến đổi khí hậu vào chương trình đào tạo hiện tại ở môn sức khỏe môi trường và các môn truyền nhiễm, tim mạch, nhi, ... Bên cạnh đó sinh viên mong muốn được đào bồi người có chuyên môn về biến đổi khí hậu và được cập nhật kiến thức mới trên thế giới. Những nội dung về khái niệm, cơ chế tác động của biến đổi khí hậu được cho rằng sinh viên có thể tự tìm kiếm. Sinh viên đề xuất đào tạo các bệnh, cách xử lý, cấp cứu, nguyên nhân bệnh để dự đoán xu hướng bệnh, lập kế hoạch dự phòng, tuyên truyền và điều trị thích hợp.

*“[Đào tạo về biến đổi khí hậu] Thứ nhất là khái niệm về biến đổi khí hậu và những cái **ảnh hưởng** của biến đổi khí hậu **đến sức khỏe**, cái thứ hai là họ phải biết công tác y tế là nó liên quan đến **ứng phó, giảm thiểu** những cái liên quan đến biến đổi khí hậu như thế nào trong ngành y tế ... Công tác hàng ngày của một người thầy thuốc liên quan đến biến đổi khí hậu từ công tác **lập kế hoạch**, đến công tác **ứng phó, truyền thông** ...”*

(Phòng vấn sâu, cán bộ chính sách)

*“Về biến đổi khí hậu, mình muốn biết về biến đổi khí hậu nó như thế nào, nó **ảnh hưởng tới sức khỏe** của mình như thế nào, các cái **cơ chế** rồi cái ... **sinh lý bệnh** nó tác động. Rồi cách **phòng ngừa** đó như thế nào, cách phòng ngừa ra sao và nếu bị bệnh rồi thì cách nào điều trị tốt nhất ...”*

(Phòng vấn sâu, sinh viên nam, y đa khoa năm 5)

Theo các đối tượng năm 2, năm 3 là thời gian phù hợp nhất để đào tạo biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa. Các nội dung về biến đổi khí hậu và sức khỏe nên được đào tạo trong 2 tiết cho sinh viên y đa khoa và 4 tiết đối với y học dự phòng. Các phương pháp tích cực như trình bày, thảo luận, làm việc nhóm, bài tập,... được đề xuất nhằm tăng hiệu quả đào tạo.

Hình 1. Đề xuất đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa

Mặc dù đào tạo về biến đổi khí hậu sẽ đem lại kiến thức và hiệu quả tích cực cho công việc tương lai của sinh viên y khoa. Tuy nhiên các cán bộ chính sách, giảng viên và sinh viên y khoa cũng đã nhận thấy một số rào cản ảnh hưởng đến quá trình đào tạo. Những rào cản như nhận thức về tác động biến đổi khí hậu đối với sức khỏe của người làm quản lý chưa cao, chưa có các chính sách, quy định rõ ràng trong việc đào tạo biến đổi khí hậu và sức khỏe. Hiện tại, sinh viên y khoa chủ yếu về điều trị, thời gian học dày đặc, nặng nề, thời lượng học môn về sức khỏe môi trường còn hạn chế và chưa có tài liệu chuẩn về biến đổi khí hậu tác động đến sức khỏe.

“... Hầu như trong các trường đại học thì chưa có những cái bài nào về giảng dạy về biến đổi khí hậu ... Thứ hai tôi nghĩ là tại vì cái cách giáo dục trong hệ thống y tế của mình là thiên về điều trị và khám chữa bệnh nhiều

hơn và những người người ta đi học người ta cũng chủ yếu quan tâm đến công tác khám chữa bệnh ...”

(Phòng vấn sâu, cán bộ chính sách)

“... Khi đưa ra chương trình giảng dạy ấy thì bên các cơ quan và quản lý họ cũng quan tâm đến điều trị mà trong chương trình của trường cũng có đề cập, quan tâm đến kĩ năng trong lâm sàng nhiều hơn so với bên y học dự phòng ...”

(Phòng vấn sâu, giảng viên nữ)

“Cái rào cản lớn nhất bây giờ chính là thời gian ... bây giờ rất nhiều môn học không liên quan đến chuyên môn lắm, nhưng mà chúng ta lại tăng lên.”

(Phòng vấn sâu, giảng viên nam)

“Tụi em học thật sự rất nhiều, lâm sàng, đi bệnh viện rồi nội – ngoại – sản – nhi ...”

(Thảo luận nhóm, sinh viên y đa khoa, năm 5)

IV. BÀN LUẬN

Hiện nay sinh viên y khoa tại các trường đại học y khoa tại Việt Nam đã được đào tạo về biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, việc tập trung vào giảng dạy điều trị cho sinh viên cũng như chưa có hướng dẫn đào tạo tại các trường đại học là một rào cản. Do đó sinh viên y đa khoa chỉ được học 1 tiết về biến đổi khí hậu và 2 tiết đối với sinh viên y học dự phòng. Ngoài ra sinh viên chỉ được học lý thuyết và thực hành vẫn còn bị hạn chế nên sinh viên chưa thật sự sẵn sàng ứng phó với các vấn đề sức khỏe ngày càng phức tạp do tác động của biến đổi khí hậu.

Theo kết quả nghiên cứu, việc đào tạo về biến đổi khí hậu sẽ giúp ích cho các bác sĩ tương lai trong công tác điều trị, tư vấn và công tác trong dự phòng, giảm nhẹ tác động của biến đổi khí hậu đến các vấn đề sức khỏe. Một số nghiên cứu ở Úc cũng cho thấy bệnh nhân và cộng đồng luôn tin tưởng bác sĩ và nhân viên

y tế hơn, nên nhân viên y tế cần có kiến thức chuẩn và kỹ năng lập kế hoạch, truyền thông, xử lý các vấn đề sức khỏe do biến đổi khí hậu.⁸
⁹ Do đó việc đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y học dự phòng là rất cần thiết. Đồng thời các đối tượng đánh giá cần thiết cho sinh viên y đa khoa. Các nghiên cứu khác trên thế giới cũng cho rằng việc giáo dục y khoa bậc đại học, đào tạo liên tục cho nhân viên y tế là rất cần thiết.^{4-6, 10-12}

Tính đến thời điểm hiện tại, sinh viên y khoa chủ yếu tiếp cận các nguồn thông tin về biến đổi khí hậu qua báo, đài, truyền hình, mạng trực tuyến và các phương tiện truyền thông đại chúng.¹³ Do đó hầu hết sinh viên y khoa và giảng viên tham gia phỏng vấn đều có mong muốn được đào tạo hoặc có những buổi hội thảo, tập huấn về biến đổi khí hậu tác động đến sức khỏe. Nghiên cứu này đã khắc phục được những hạn chế của các nghiên cứu định lượng trước đây khi giải thích được sinh viên mong muốn áp dụng những kiến thức biến đổi khí hậu vào thực tế để bảo vệ môi trường và sức khỏe. Việc có kiến thức giúp sinh viên chủ động phòng ngừa các vấn đề sức khỏe liên quan đến biến đổi khí hậu cho bản thân, gia đình và cộng đồng. Ngoài ra, các giảng viên sức khỏe môi trường, giảng viên lâm sàng về các bệnh lý tim mạch, bệnh lý hô hấp, bệnh truyền nhiễm, ... cũng cần được cập nhật thêm kiến thức về biến đổi khí hậu để có thể truyền tải những kiến thức mới và có tính ứng dụng cao cho sinh viên y khoa.

Nghiên cứu ghi nhận một số đề xuất nội dung đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa gồm: Các ảnh hưởng của biến đổi khí hậu lên sức khỏe con người; Cách tiếp cận, phân tích và giải quyết vấn đề; Dịch tễ học về bệnh, cơ chế gây bệnh do biến đổi khí hậu để dự đoán xu hướng bệnh, dự phòng, chuẩn bị về y tế và điều trị thích hợp. Sinh viên y khoa cũng cần biết những công tác y tế liên quan đến việc ứng

phó, giảm nhẹ vấn đề sức khỏe do biến đổi khí hậu; Những chính sách của Đảng, Nhà Nước và ngành y tế về ứng phó với biến đổi khí hậu; Công tác lập kế hoạch ứng phó với biến đổi khí hậu, truyền thông – giáo dục sức khỏe. Bên cạnh những kiến thức lý thuyết về biến đổi khí hậu sinh viên cũng muốn được học cách xử lý cấp cứu các tác động sức khỏe. Nhiều nghiên cứu về giảng dạy biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa trên thế giới cũng gợi ý đào tạo những nội dung tương tự cho sinh viên y khoa.^{4-6, 14, 15} Nghiên cứu ở Úc chỉ ra rằng bác sĩ đa khoa cần có kiến thức chuyên môn lâm sàng và cận lâm sàng về các bệnh liên quan đến biến đổi khí hậu. Bác sĩ y học dự phòng cần có kiến thức và kỹ năng nâng cao sức khỏe cho người dân, lập kế hoạch ứng phó và giúp người dân thích ứng với biến đổi khí hậu.^{4, 5} Theo các nghiên cứu tại Việt Nam, các cán bộ y tế cũng đề xuất được đào tạo hoặc tập huấn những nội dung tương tự. Tuy nhiên cán bộ y tế làm công tác dự phòng cần được đào tạo thêm các nội dung như “ứng dụng dịch tễ học trong biến đổi khí hậu và sức khỏe con người” và “sử dụng GIS và các công cụ bản đồ để đánh giá tác động biến đổi khí hậu tới sức khỏe con người” để ứng dụng trong quá trình thực hiện các công tác chuyên môn.

Với những phương pháp giảng dạy tích cực như thảo luận nhóm, thuyết trình, tham quan thực tế, tìm hiểu mô hình bệnh tật thay đổi do biến đổi khí hậu được hầu hết sinh viên và giảng viên mong muốn tổ chức giảng dạy. Nhiều nghiên cứu định lượng tại Việt Nam cũng cho kết quả tương tự, các cán bộ y tế dự phòng mong muốn được đào tạo bằng các phương pháp tích cực như thảo luận nhóm, bài tập tình huống, truyền thông tương tác: đoạn phim ngắn, phim ảnh và lồng ghép tham quan mô hình của khi được hỏi về phương pháp dạy và học trong các đợt tập huấn về biến đổi khí hậu.¹⁶

Trước tình hình biến đổi khí hậu tác động đến sức khỏe cộng đồng ngày càng nghiêm trọng. Nhân viên y tế là những người trực tiếp chăm sóc, xử lý, cấp cứu, dự phòng các vấn đề sức khỏe liên quan đến biến đổi khí hậu. Do đó các đối tượng được phỏng vấn cho rằng tất cả sinh viên các khối ngành sức khỏe đều nên được đào tạo về biến đổi khí hậu. Kết quả cũng phù hợp với quan điểm của UNESCO, giáo dục phải chuẩn bị cho tất cả sinh viên, các bộ phận xã hội và trang bị cho mọi người nền tảng kiến thức và năng lực để ứng phó với biến đổi khí hậu.¹⁷ Kết quả phỏng vấn Gabriela Weigel sinh viên trường y khoa California San Francisco “Vai trò của bác sĩ là hiểu biết sự thay đổi khí hậu ảnh hưởng đến bệnh nhân, bác sĩ nên tư vấn cho bệnh nhân các biện pháp phòng ngừa và giảm thiểu những rủi ro này”.¹⁵

Hiện nay áp lực học tập đối với sinh viên y khoa là rất lớn, bên cạnh vấn đề biến đổi khí hậu thì những vấn đề khác cũng có tác động đến sức khỏe và cũng cần được đào tạo. Do đó biến đổi khí hậu được đề xuất lồng ghép đào tạo trong quá trình học của sinh viên. Kết quả này cũng phù hợp khi Desk Study cho kết quả các trường đại học y khoa tại Việt Nam chưa có môn riêng về biến đổi khí hậu. Bên cạnh đó rào cản trong hệ thống giáo dục y khoa chủ yếu chuyên sâu về mảng điều trị và người đi học cũng muốn được học khám chữa bệnh nhiều hơn. Điều này chỉ đúng với đối tượng bác sĩ y đa khoa vì các sinh viên y học dự phòng mong muốn được giảm bớt các kiến thức về lâm sàng để học thêm nhiều kiến thức về dự phòng và các kỹ năng truyền thông cộng đồng. Ngoài ra Việt Nam chưa có các chính sách, quy định, và tài liệu chuẩn về biến đổi khí hậu tác động đến sức khỏe giảng dạy cho sinh viên y khoa.⁷

V. KẾT LUẬN

Hiện tại sinh viên y khoa đã được đào tạo về biến đổi khí hậu, tuy nhiên chưa đạt nhiều

hiệu quả. Do đó việc đào tạo về biến đổi khí hậu cho sinh viên y khoa và tổ chức các buổi hội thảo, tập huấn về biến đổi khí hậu cho giảng viên là rất cần thiết. Cần có nhiều nghiên cứu đánh giá hiệu quả chương trình đào tạo hiện tại và tìm hiểu nhu cầu đào tạo về biến đổi khí hậu để có những bằng chứng xây dựng chương trình cụ thể cho sinh viên y khoa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dung P, Cordia C, Shannon R, Huong NLT, Cuong DM, Cunrui H. Heatwave and risk of hospitalization: A multi-province study in Vietnam. *Environmental Pollution*. 2017;220:597-607.
2. Li M, Gu S, Bi P, Yang J, Liu Q. Heat waves and morbidity: current knowledge and further direction-a comprehensive literature review. *International journal of environmental research and public health*. 2015;12(5):5256-83.
3. Bộ Tài nguyên và Môi trường. Chương trình mục tiêu quốc gia Ứng phó với Biến đổi khí hậu (Triển khai thực hiện Nghị quyết số 60/2007/NQ-CP ngày 03 tháng 12 năm 2007 của Chính phủ). Hà Nội 2008. 65 p.
4. Bell E. Climate change: is Australian rural and remote medical education and training ready for the age of consequences. 10th National Rural Health Conference. 2009:pp1-11.
5. Bell EJ. Climate change: what competencies and which medical education and training approaches? *BMC Med Educ*. 2010;10:31.
6. Maxwell J, Blashki G. Teaching About Climate Change in Medical Education: An Opportunity. *Journal of public health research*. 2016;5(673):14-20.
7. Bộ Y tế. Biến đổi khí hậu và sức khỏe tại Việt Nam: Thực trạng và chính sách. Thành phố Hồ Chí Minh; 2019. Report No.: 7 Báo cáo Hội thảo và Tập huấn về biến đổi khí hậu, ô nhiễm không khí ảnh hưởng đến sức khỏe.

8. Madden DL, McLean M, Horton GL. Preparing medical graduates for the health effects of climate change: an Australasian collaboration. *Med J Aust*. 2018;208(7):291-2.
9. Kreslake JM, Sarfaty M, Roser-Renouf C, Leiserowitz AA, Maibach EW. The Critical Roles of Health Professionals in Climate Change Prevention and Preparedness. *Am J Public Health*. 2018;108(S2):S68-S9.
10. Bộ Y tế. Kế hoạch hành động ứng phó với biến đổi khí hậu của ngành y tế giai đoạn 2019-2030 và tầm nhìn đến năm 2050 (Ban hành kèm theo quyết định 7562/QĐ-BYT ngày 24/12/2018 của Bộ trưởng Bộ Y tế). Hà Nội 2018. 15 p.
11. Sarfaty M, Mitchell M, Bloodhart B, Maibach EW. A survey of African American physicians on the health effects of climate change. *Int J Environ Res Public Health*. 2014;11(12):12473-85.
12. Nigatu AS, Asamoah BO, Kloos H. Knowledge and perceptions about the health impact of climate change among health sciences students in Ethiopia: a cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2014;14:587.
13. Mai Thị Cẩm Vân, Trần Ngọc Đăng, Phan Trọng Lân. Nhận thức và khả năng đáp ứng với tác động của biến đổi khí hậu đến sức khỏe của người dân xã Duy Tân, huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam, năm 2017. *Tạp chí Y Học TP Hồ Chí Minh*. 2018;22(1):203 - 10.
14. Walpole SC, Vyas A, Maxwell J, Canny BJ, Woollard R, Wellbery C, et al. Building an environmentally accountable medical curriculum through international collaboration. *Med Teach*. 2017;39(10):1040-50.
15. Fleischer D. UCSF Medical School Inquiry Course Explores Link Between Climate Change and Health University of California San Francisco 2017 [Available from: <https://sustainability.ucsf.edu/1.659>].
16. Nguyễn Huy Nga, Lê Thị Thanh Xuân, Tô Thị Liên. Báo cáo Đánh giá nhu cầu đào tạo về biến đổi khí hậu và sức khỏe. Hà Nội 2018. 28 p.
17. Paas L. Action for Climate Empowerment: Guidelines for accelerating solutions through education, training and public awareness: UNESCO Publishing; 2016.

Summary

EDUCATION NEEDS ON CLIMATE CHANGE AND HEALTH OF STUDENTS AT MEDICAL UNIVERSITIES IN VIETNAM

Desk research method and qualitative research were carried out to evaluate the education needs on climate change and its impact on health of medical students in Vietnam. The result indicated that students in general medicine and preventive medicine are receiving 1-2 lessons in climate change and health. Training on climate change was essential for general practitioners to treat and advise patients, for preventive medicine doctors to predict disease trends, plan communication, and respond to emergencies due to climate change impacts. Students wished to integrate climate change topic into their training program during the 2nd and 3rd year for general medicine and 4th and 5th year for preventive medicine. The expected duration of training was 4–5 periods and the expected methods of delivering the training was active participating, including presentation, report and discussion sessions. It was advisable to train applicable topics such as health issues due to climate change, how to handle, plan communication, and respond to climate change. Future quantitative study is needed to evaluate the effectiveness of climate change training for medical students, and to recommend appropriate training programs for medical students and faculty.

Keywords: Climate change, Teaching, Desk Study, Qualitative Study, Vietnam, Medical students.